

Дослідження мотивації вибору професії серед студентів факультету практична психологія крізь призму статевої ролі приналежності

Ольга Климентович¹, Марія Мицишин²

Кафедра психології, педагогіки та соціального управління,
Національний університет "Львівська політехніка",
УКРАЇНА, м. Львів, вул. С. Бандери, 12

¹ E-mail: bojachok@gmail.com

² E-mail: myshchshynm@mail.ru

Abstract – The main issues highlighted in theses are factors motivating choice of practical psychologist career and the basic problems of career choice are examined. The fundamental impact of vocation on human life is defined. The aim to study the motivational sphere of practical psychologist career through the prism of gender is taken. Gender aspect in choosing this profession is defined. The results of an experimental study that concerns motivating the career choices of practical psychologist among first-year students of the Lviv Polytechnic National University and the analysis of the survey results are illustrated. The main motivation stimulus in career choices, namely internal individually important and internal socially important motives, external positive and external negative motives are defined. The conclusions about the main results of the experimental study are done.

Keywords: motiv, career choice, gender, internal stimulus, external stimulus.

I. Вступ

Вибір професії є одним із найважливіших кроків в житті. Від нього залежить подальша доля молодої людини. Вже починаючи зі шкільних лав, учні задумуються над питанням самореалізації, де і яким чином вони могли б найкраще застосувати свої знання, вміння, навички, принести користь суспільству та задовільнити свої потреби в самоактуалізації.

Важливість вибору професії спонукає учнів прислухатися до думок вчителів, батьків та друзів. Вагомими факторами також є врахування престижності професії, можливості подальшого працевлаштування, матеріальної вигоди.

II. Основна частина

Оскільки професія психолога полягає у наданні психологічної допомоги клієнтам як чоловікам, так і жінкам, то можливі випадки, коли фактор статі являється значущим чинником при вирішенні тих чи інших проблем. Саме стаття психолога є важливою тоді, коли вона може вплинути на клієнта. Проте існують певні гендерні упередження, які знижують професіоналізм і ефективність роботи фахівців. У цьому зв'язку видається очевидною необхідність тривалої підготовки психологів, проведення спеціальної роботи з усвідомленням та коригуванням їх гендерних установок, глибокого опрацювання власної

проблематики для запобігання її впливу на подальшу роботу з клієнтами.

Існують дані, що практичні психологи, жінки і чоловіки по різному оцінюють власні професійно важливі якості. Так, жінки-психологи розподіляють перші п'ять місць серед професійно важливих якостей наступним чином: відповідальність, емпатія, спостережливість, розумові здібності, комунікативні здібності. Чоловіки-психологи виділяють професійно важливі якості психолога дещо по іншому: спостережливість, емпатія, комунікативні здібності, відповідальність, емоційні властивості.

Деякі психологи відкрито говорять, що можуть ефективніше працювати і вважають за краще працювати з клієнтом певної статі. З іншого боку, зустрічаються клієнти, які обирають фахівця-консультанта або тієї ж статі, або протилежної.

У психологічній літературі відома закономірність, що учасники взаємодії більш вільно почувають себе, коли вони максимально подібні за різними характеристиками (у тому числі і за статтю). Проте ефективність психотерапії в ряді випадків більш висока, якщо психолог і клієнт є представниками протилежних статей. Оскільки стаття є найважливішою характеристикою людини, у роботі практичного психолога слід брати до уваги і контролювати можливі прояви гендерного ефекту.

На вибір спеціальності молодими людьми в значній мірі впливають очікування суспільства з приводу того, яку роботу повинні здійснювати чоловіки, а яку – жінки. Статтевої ролі стереотипи можуть сприяти тому, що юнаки виявляють більшу цікавість до науково-технічних дисциплін, а дівчата більш схильні до сфери мистецтва або обслуговування.

Мотивація вибору професії є надзвичайно різноманітною. Для одних ключовою спонукою є потреба досягнення успіху в усіх починаннях, для інших – альтруїстичні мотиви, які заключаються в прагненні приносити користь, ще для інших найбільш важливими є матеріальна вигода та престиж.

Майбутня професія може стати для молодої людини як методом самореалізації та приносити задоволення, так і "обузою", важким тягарем, який прийдесть нести все життя і боротися із докорами сумління. Все залежить від того, наскільки свідомо поставитися до питання вибору. Саме про це говорив свого часу великий український філософ та педагог Г. С. Сковорода у вченні про споріднену працю, адже продуктивною може бути лише та діяльність, яка приносить задоволення і подобається людині. Багато професій несуть в собі важливе особистісне і соціальне значення. Вони не можуть виконуватися "з примусу", оскільки негативним наслідком результату такої діяльності буде шкода не лише для людини, яка займає цю професію, але й для об'єкта діяльності. Такими є професії лікаря, педагога, психолога та інші. Тобто професії типу "людина-людина".

III. Формування цілей роботи

Метою статті є дослідження мотиваційної сфери вибору професії практичний психолог крізь призму статевої ролі приналежності.

IV. Результати дослідження

Для того, щоб з'ясувати мотиви вибору професії психологів було проведено експериментальне дослідження серед студентів перших курсів факультету "практична психологія" НУ "Львівська політехніка". Загалом, у дослідженні взяли участь 50 студентів.

Дослідження проводилося в 2 етапи:

1) було вказано особисті причини вибору фаху студентами;

2) роздано методики, за допомогою яких з'ясовано домінуючі мотиви вибору професії.

Згідно з результатами опитування більшість студентів вказали такі причини вступу до НУ "Львівська політехніка" на напрям "практична психологія":

- інтерес до психології як науки;
  - перспектива навчитися розуміти людей та себе самого;
  - прагнення в майбутньому допомагати людям вирішувати їхні проблеми;
  - можливість самовдосконалення та саморозвитку;
  - прагнення знайти себе;
  - бажання розібратися в людській сутності, навчитися розуміти вчинки людей;
  - опанувати комунікативні навички: вміння спілкуватися з людьми, налагоджувати з ними стосунки;
  - здобути нові знання;
  - престиж та суспільна корисність професії та ін.
- Методика визначення мотивів вибору професії Рис. 1 показала наступні результати.

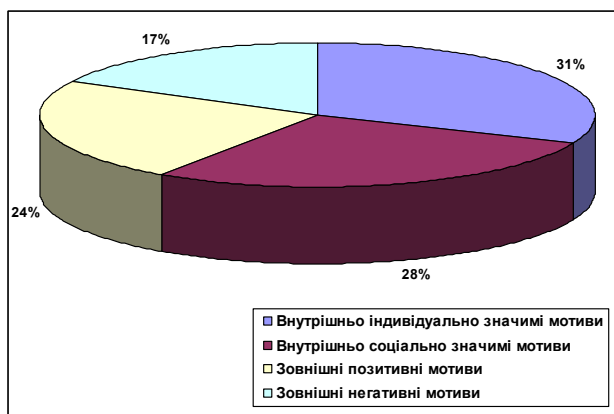

Рис. 1. Мотиви вибору професії

31% студентів вступили на факультет "практична психологія" мотивуючись внутрішніми індивідуально

значимими спонуканими (прагнення реалізувати себе саме в сфері психології, задоволення від самого процесу праці, його змістовності, позитивних результатів).

28% студентів обрали професію практичного психолога тому, що їх спонукали внутрішні соціально значимі мотиви, тобто мотиви, пов'язані із визначенням свого місця в житті суспільства. На формування цих мотивів значною мірою впливають культура та традиції народу.

24% обирали фах під впливом зовнішніх позитивних мотивів, враховуючи можливість отримати в майбутньому значну матеріальну винагороду, просування по службі, престиж професії.

17% студентів були мотивованими зовнішніми негативними стимулами, тобто, цілком ймовірно, піддалися впливу тиску, погроз, критики та інших дій негативного характеру.

Отже, мотиви вибору професії виникають під впливом зовнішніх і внутрішніх спонук через оцінку власних інтересів, можливостей, знань, вмінь, схильностей до того чи іншого виду діяльності та оцінки зовнішніх умов, престижності професії, економічної вигоди, можливості подальшого працевлаштування.

Висновок

Згідно із статистикою НУ "Львівська політехніка" кількість абітурієнтів на напрям "практична психологія" становила 686 чоловік, з них 13,5% ставили чоловіки. Тому можна стверджувати про наявні суспільні статевої ролі стереотипи у молоді стосовно вибору фаху, а саме, властивий вибір чоловіків науково-технічні напрямки та природничі і гуманітарні – у жінок.

Як показало дослідження, важливими мотиваційними факторами для вступу на факультет "практична психологія" є саме внутрішні спонуканими – інтереси, цінності, установки, моральні якості, які проявляються у прагненні приносити суспільну користь, бажанні прийти на допомогу та зовнішні, які проявляються в меншій мірі і не є ключовими для більшості студентів – престиж професії, матеріальна винагорода та спонукання з боку інших осіб. Результати також свідчать про свідомий вибір професії.

References

- [1] P. R. Pintrich, E. V. De Groot. Motivational and self-regulated learning. Journal of Educational Psychology, vol. 82, pp.33-40, 1990.
- [2] L.Brannon. Gender: Psychological Perspectives. Pearson, pp.159-185, 2008.